

Некрилова Е. Л.,
кандидат филологических наук,
старший преподаватель кафедры украиноведения
и языковой подготовки иностранных граждан
Харьковского национального экономического университета
имени Семена Кузнецова

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МОБІЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ WECHAT В ОБУЧЕНИИ КИТАЙСКИХ СТУДЕНТОВ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Анотація. У статті піднімаються питання методичних можливостей використання інформаційно-комп'ютерних технологій, зокрема мобільної телефонії, в навчанні російської мови як іноземної.

Вивчення російської мови в немовному середовищі має ряд труднощів для китайських студентів-філологів. Для оптимізації організації навчального процесу та інтенсифікації всіх рівнів навчальної діяльності використання мобільних електронних пристрій як засобів навчання є можливим і навіть необхідним.

Смартфони вже не викреслити з життя сучасної молоді: вони завжди під рукою. Життя більшості студентів не поділяється на онлайн та офлайн. Методичний потенціал мобільних програм і додатків у вивченні російської мови китайськими студентами доволі великий. Студенти отримують інформацію у звичній для них формі (через відео, статті, чати) й охочіше навчаються. У роботі такого формату враховуються індивідуально-психологічні особливості китайських студентів, активізується навчальна діяльність учнів, яка сприяє свідомому засвоєнню мови. Студенти впевненіше керують власною освітою і за межами аудиторії.

Володючи дидактичними властивостями та функціями, мобільні технології моделюють середовище спілкування російською мовою, підвищують ефективність і мотивацію, сприяють формуванню інтерактивності, самостійності, індивідуалізації навчання. Мобільні додатки є безпосередніми джерелами інформації та дозволяють також виконувати різні операції з таким матеріалом.

На прикладі популярного китайського месенджера WeChat у статті розглянуті прийоми навчання російської мови, які сприяють формуванню та вдосконаленню лексико-граматичних навичок, а також розвитку вмінь всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності у китайських студентів і є ефективним засобом для самостійної роботи студентів під керівництвом викладача.

Ключові слова: інформаційно-комп'ютерні технології, російська мова як іноземна, WeChat.

Постановка проблеми. В данной статье рассматриваются вопросы языковой подготовки китайских студентов, изучающих русский как иностранный в неязыковой среде; методики обучения русскому языку в Китае, которые оптимизируют учебный процесс, а также наилучшие форматы, которые стимулируют студентов изучать русский язык более эффективно.

Настоящая статья предполагает:

1. Описать языковую подготовку китайских студентов в условиях отсутствия языковой среды.

2. Дать определение современных мобильных технологий.
3. Рассмотреть дидактические свойства и методы функционирования мобильного приложения WeChat.
4. Показать приемы использования WeChat, апробированные на занятиях русского языка и литературы, а также в самостоятельной работе китайских студентов.

Рост международного сотрудничества и интеграция в различных общественных сферах предполагает усиление значимости иностранных языков вообще и русского в частности. Знание русского языка как иностранного является важной составляющей образования для многих китайских студентов.

Объектом данной работы является мобильное приложение WeChat.

Предмет исследования – практическое использование мобильного приложения WeChat для эффективного изучения русского языка в китайской аудитории.

Изложение основного материала. Наличие естественной языковой среды, безусловно, является одним из решающих факторов успешного овладения новым языком: обучающийся ежедневно сталкивается с необходимостью что-то спросить, узнать, вступить в диалог, познакомиться. Таким образом, языковая среда, постоянно воздействуя на зрительные и слуховые каналы, помогает студенту осуществлять речевое общение на родном языке.

В условиях же неязыковой среды возрастает роль учебников, мультимедийных средств обучения, помогающих в создании ситуаций общения, актуальных для языковой среды.

Опыт преподавания русского языка и литературы в институте иностранных языков Северо-западного университета города Ланьчжоу (Китай) показал, что языковая подготовка китайских студентов, изучающих язык в неязыковой среде, имеет ряд трудностей, связанных с недостаточным знанием русского языка по предмету и уровнем общего владения русским языком. Обучающимся необходимо время для того, чтобы привыкнуть к иностранным преподавателям, их стилю преподавания. Китайские студенты испытывают большие трудности в диалогическом общении на русском языке, в формировании умений аудирования и говорения. Часто на начальном этапе обучения возникают психологические барьеры в связи с непривычными звуками иноязычной речи, словами, фразами, незнакомыми и странными для обучающихся.

Для китайских студентов важно выполнять внешние действия: видеть, слышать, осязать, обонять. Они воспринима-

ют об'єкти дійсності на основі образів. Китайські методи навчання – це многократне повторення, проговорювання, копіювання прикладів, діяння за зразком, відповідно до конкретних інструкцій, механічне зачленення наизусть, звернення до двомовного словника. Імовірно, в зв'язку з цим зустріч з носіями мови викликає проблеми у студентів, відзначається довгий процес «вхідження в мову» навіть після двохрічного вузового навчання російській мові.

Для багатьох студентів в Китаї важко не свободне зустріч з носіями мови, а необхідність успішно сдать екзамен, так як «Результат екзамена – єдиний критерій оцінки освіченості» [1, с. 32].

Не підвищує ефективність та мотивацію навчання китайських студентів більша чисельність обучаючихся в одній групі. В китайській аудиторії може бути до 60 осіб. Письменна, устна мова та література проводяться по 2 години 1 раз у тиждень. Соответственно, максимальне час, яке студенти відводять російській мові, – 9 годин (з підготовкою до заняття вдома). Безусловно, цього часу недостаточно, тому основна робота проводиться за межами аудиторії.

В таких умовах актуальною стає завдання оптимізації процеса навчання китайським студентам російської мови та літератури. На допомогу приходять інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ), які «максимально обогащують потенціал інтегративного навчання в реальному навчальному процесі» [2, с. 37–43].

Безусловно, в сучасній життєдіяльності без техніческих засобів навчання, які включають мобільні технології, просто не обйтися. К мобільним технологіям або мобільним інформаційно-комунікаційним технологіям (далі – ІКТ) «относять мобільні телефони, смартфони та комунікатори, кармани комп'ютери (PDA), пристрої GPS, MP3-плеєри, можливості беспровідного з'єднання з Інтернетом (Wi-Fi), мобільні камери, планшетні комп'ютери, переносні звукові та мультимедійні гайди, переносні пульти для ігор та ін.)» [3]. Смартфон, наприклад, являється компактним хранилищем електронної версії учебника та робочої тетраді до навчання по російській мові як іноземній, аудіо- та відео-записи, які дозволяють не тільки сортувати, накопичувати та класифікувати інформацію в будь-якому форматі на віртуальному облаку, але і обмінюватися єю, демонструвати її, отримувати відгуки та критичні замітки до неї, які чрезвычайно актуальні для навчального процесу [4].

Самим поширенішим ІКТ по праву вважається мобільна телефонія. Використання мобільних телефонів – явище масового, воно являється символом сучасного способу життя. Мобільні пристрої забезпечують голосове, текстове та візуальне зустріч з мовою та сприяють доступності, простоті використання та порівнянної дешевизні, вони дозволяють не тільки створювати, накопичувати та класифікувати інформацію в будь-якому форматі на віртуальному облаку, але і обмінюватися її, демонструвати її, отримувати відгуки та критичні замітки до неї, які чрезвычайно актуальні для навчального процесу [5].

Автори багатьох наукових досліджень про практичне використання мобільних технологій в навчанні іноземних мов утверджують, що використання мобільних (смарт) пристроїв не відрізняє традиційні методи та не підпорядковує їх значення, а скоріше підтримує та завершує весь процес навчання, пред'являючи альтернативні форми розширення знань та відображення їх в житті [2; 6–9].

Невозможно представити студента без мобільного телефону – він вісім разів поділений на руки, і, очевидно, у кожного китайського студента в телефоні є додаток WeChat. Для мене Китай почався самим цим мобільним додатком – самого популярного месенджера в цій країні. WeChat підтримує велику кількість різних форматів – можна відправити текстове або голосове повідомлення, записати відео, зробити фото, показати своє місце, створити коротке анимоване зображення, замовити їжу, звільнитися таксі, зняти автомобіль в аренду та навіть використовувати банківські послуги. При цьому слід пам'ятати, що WeChat – це просто сервіс для обміну повідомленнями. Він має широкі функціональні можливості, які включають додатки в додатку, інтернет-магазини, онлайн-гри та багато іншого. Цей додаток доступний через мобільні пристрої, має можливість зберігання та передачу інформації різних форматів (текстовий, графічний, відео-, аудіо-), можливість розміщення коментарів або внесення змін в контент, а також можливість використання в якості інформаційно-справочних ресурсів. Можна сміло сказати, що цей додаток став платформою для мобільного способу життя.

Використання програми телефона та додатку WeChat в навчанні китайських студентів російській мові, можливо, зробить процес навчання російської мови не тільки цікавим, але і дуже ефективним.

Китайських студентів, які вивчають російську мову, приваблюють такі види роботи, які активизують їх мисливську діяльність, які відрізняються від традиційних форм, спрямовані на самостійний пошук інформації, цікаві за форму та змістом. Навчання російській мові з допомогою додатку WeChat створює для студентів зону комфорту.

Своєю основною завданням як преподавача російської мови я вважаю різними способами та методами навчити обучаючихся вивчатому языку, привітати їх любов'ю до нього, виховати у студентів потребу вивчати цю мову. В данній статті я хочу поділитися своїми методами використання програм та додатків в мобільному телефоні при навчанні китайських студентів російській мові.

В початку кожного заняття, використовуючи мобільний додаток «Календар», ми обговорюємо названня днів, місяців, порядкових числительних. Наприклад: Який сьогодні день? Який день тижня буде завтра? Який день тижня був вчера? Яким днем тижня буде 25 квітня (дні народження, свята)? Якого числа? В якому році?

Студентам дуже подобається тема «Погода». С удоволієм відповідаю на питання, використовуючи відповідну програму. Наприклад: Які погодні будуть завтра? (Через неделю? В наступний воскресенье?), Які погодні на півдні Китаю? (в Харбіні, в Пекіні?). В такому ж форматі працюємо з програмою «Время». «Калькулятор» використовується для обробки чисел, математичних дій. Тут ефективна робота в парах. Наприклад, один студент вводить числа та називає дію. Другий повинен набрати ці числа на калькуляторі, виконати дію та сказати результат. Студенти перевіряють один одного, швидко знаходить помилки, виправляють та вважають правильним.

Для формування у студентів навичок речової діяльності я використовую речеві образи, які містять відповідні граматичні проблеми. Наприклад, «Слово дня». Через WeChat даю студентам слово та завдання: складати з цим словом

как можно больше словосочетаний. Таким образом, обучающиеся отрабатывают слово в контексте и сочетаемость этого слова. По сложности слова выбираю разные, могу чередовать: одна неделя – сложное слово, вторая неделя – простое. Сильным студентам интересно работать со сложными словами, для слабых – это возможность самостоятельно повысить свой уровень. В этом задании важно отведенное студентам время на работу – один час. В этом случае работа идет интенсивно, и появляется дух соперничества: кто больше найдет сочетаний. Для студентов, которые изучают русский язык не первый год, можно дать словосочетание или простое предложение и попросить придумать и записать полноценное предложение или небольшой рассказ.

Для формирования лексических навыков я использую ситуации, которые приближены к естественной обстановке. Например, для отработки лексики эмоций, характера человека мы используем смайлики. Студенты через WeChat получают разные смайлики и задание: описать эмоциональное состояние. Или составить рассказ, описывая несколько смайликов, присланных заранее. Рассказ на занятии читается студентом вслух, затем дублируется письменно. Так обучающийся слушает самого себя и других, находит ошибки, которые мы вместе анализируем. Задания такого типа развивают речевую реакцию, активизируют речемыслительную деятельность. Практика показывает, что даже слабые студенты начинают общаться.

Чтобы изучение русского языка было результативным, я создаю рабочие группы, и в соответствии с целями и задачами работаю с ними. Например, раз в неделю в группе WeChat мы со студентами обсуждаем новость дня или новость недели. Для этого студенты самостоятельно читают или слушают текущие новости на русском и китайском языке. Я назначаю студента, который должен опубликовать новость и объяснить, почему он считает эту информацию новостью недели. Почему она важная? Назначаю точное время обсуждения – это дисциплинирует студентов.

WeChat дает возможность неформального общения. Можно предложить студентам выбрать роли (например, ученый, детектив, архитектор и т. п.) и действовать в соответствии с ними: например, если у студента роль журналиста, то этот персонаж может взять интервью у другого участника (который играет, например, роль известного актера).

Задания, предусматривающие работу с аутентичными видеолекциями, помогают китайским студентам не только подготовиться к слушанию лекций на русском языке в реальных учебных условиях, но и психологически готовят их к этому. Такую возможность дает приложение WeChat. Используя это приложение, можно смотреть, а потом обсуждать со студентами короткие мультифильмы или сериалы на двух языках. Таким образом студенты учатся выделять главное в потоке информации, развивают свою слуховую память.

Одним из эффективных упражнений для развития коммуникативных умений у китайских студентов является общение через WeChat. Например, можно совершить бесплатный видеоДиаудиовызов одному из студентов и поговорить с ним на знакомую ему тему. Можно дать задание записать видеоответ на вопрос в WeChat. Например, поговорить с изучающими в этом же университете китайский язык русскими студентами на тему дружбы, любви, национальной кухни, впечатлений о Китае.

Такая работа позволяет восполнить недостаток общения на русском языке при обучении в неязыковой среде.

Для студентов 4-го курса через WeChat я делаю рассылку аутентичных аудиотекстов, видеофрагментов современных художественных фильмов, видеоблогов. Студенты слушают, записывают и переводят новые, незнакомые для них, слова. Отвечают на заранее поставленный проблемный вопрос. В группах отвечают на вопросы, задают вопросы, размышляют, высказывают свое мнение, дискутируют, учатся понимать смысл однократного высказывания. Обсуждение происходит в группе, где каждый слышит друг друга. Эти звуковые файлы или видеофрагменты сохраняются в WeChat в приложении Избранное, что дает уникальную возможность вернуться к этим файлам.

Закрепляя темы «Глаголы движения», «Направления», «Транспорт», «Достопримечательность», я отправляю студентам на WeChat локации. Задача: построить маршрут до этой локации. Студенты строят маршрут, расписывают его, проговаривают, слушают сами себя. На занятиях анализируем и исправляем ошибки.

В звуковом сообщении по WeChat даю студентам задание составить диалог на основе предлагаемых ситуаций, обращая внимание на формулы речевого этикета. Например, предупредите преподавателя о том, что изменилось учебное расписание, пригласите девушку (молодого человека) в ресторан и проч. Обязательно прошу студентов продублировать этот диалог письменно в смс-сообщении.

Очень хорошие результаты приносит практика бронирования гостиниц, билетов на самолет, на поезд, оформление багажа, заполнение деклараций, написание собственных имен. Все это возможно отработать, проверить, исправить ошибки, закрепить через мобильное приложение WeChat. Например, составить и записать диалог. Во сколько заканчивается регистрация? Как подключить вай-фай? Как пройти на посадку? Где регистрация моего рейса? Куда сдать хрупкий багаж? Где получить багаж?

Любимое задание моих студентов «Заказ еды». Отрабатывается лексика «Продукты», «Ресторан, кафе». Один студент просит другого сделать заказ в звуковом или смс-сообщении. Для выполнения этого задания обучающиеся знакомятся с сайтами ресторанов быстрого питания, пиццерий.

Наиболее эффективным способом расширения словарного запаса студентов является наглядность. Отбор лексики осуществляется в соответствии с потребностями китайских студентов, которым необходимо ориентироваться в незнакомом городе и быстро адаптироваться в иноязычной среде. Для лучшего запоминания названий достопримечательностей, банков, продуктов и др. в качестве наглядности можно использовать фотографии из интернета, к которым дать письменные и звуковые комментарии с помощью WeChat.

В группы через WeChat рассылаю онлайн-викторины, цитаты из произведений, которые мы обсуждаем. Студентам нравится узнавать загаданного мной литературного персонажа; они задают вопросы, которые помогут им дать правильный ответ: кто этот герой? По правилам нашей игры я отвечаю только «да» или «нет».

Выводы. Таким образом, WeChat представляет собой площадку для общения преподавателя со студентами, платформу для совместной работы студентов и их самостоятельной внеаудиторной работы. Мобильное приложение WeChat дает возможность организовать сетевое обсуждение, выполнить

групповые и индивидуальные проекты, разнообразить формы работы, создать ситуации погружения в языковую среду, обеспечить студентам необходимое количество повторений, которое сформирует прочные автоматизированные навыки. Мультимедийность, отображение информации в текстовом, графическом, аудио-, видео-, анимационном формате, которые возможно использовать в приложении WeChat, вносят элементы новизны и занимательности в обучение. В WeChat есть возможность выполнения различных действий с информацией (поиск, анализ, структурирование, хранение, обработка, редактирование, создание, передача и др.), а также обмен информацией (текстовой, графической, звуковой) между педагогом и студентом. Работа в WeChat позволяет создать искусственную языковую среду для овладения русским языком и, таким образом, интенсифицирует изучение языка. У студентов формируется положительное эмоциональное отношение к процессу познания и развиваются творческие возможности.

Литература:

1. Бердичевский А.Л. Является ли русский язык международным. Мир русского слова, 2000. № 1. С. 32.
2. Илюшкина М.Ю. Mobilelearning или информационно-коммуникационные технологии в работе преподавателя иностранного языка. *Педагогическое образование в России*. 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mobile-learning-ili-informatsionno-kommunikatsionnye-tehnologii-v-rabote-prepodavatelya-inostrannogo-yazyka> (дата обращения 15.08.2019).
3. Абрамов Р.Н. Мобильные коммуникационные технологии и повседневность. URL: <http://www.old.jourssa.ru/2006/4/9bAbramov.pdf> (дата обращения 15.08.2019).
4. Канатова С.Ш. О подготовке будущих учителей к организации обучения иностранному языку на базе ИК-технологий. *Иностранные языки в школе*. 2009. № 3. С. 37–43.
5. Скорикова Т.М. Смарт-технологии как эффективное средство обучения межкультурной коммуникации. *Кросс-культурные исследования: образование и наука (CCS&EC)*. 2016. № 1. С. 69–74.
6. Новосельцева Н.В. Мобильные приложения как средство обучения иностранному языку в неязыковом вузе. Лингвистические и методологические аспекты в преподавании иностранных языков : сборник научных статей. Улан-Удэ, 2016. С. 68.
7. Новосельцева Н.В. Мобильные технологии в организации самостоятельной работы по иностранному языку в неязыковом вузе. *Вестник Бурятского государственного университета. Педагогика. Филология. Философия*. 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mobilnye-tehnologii-v-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-po-inostrannomu-yazyku-v-neyazykovom-vuze> (дата обращения 15.08.2019).
8. Титова С.В., Авраменко А.П. Мобильное обучение иностранным языкам. Москва : Икар, 2014. 224 с.
9. Титова С.В. Дидактические проблемы интеграции мобильных приложений в учебный процесс. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*, 2016. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/didakticheskie-problemy-integratsii-mobilnyh-prilozheniy-v-uchebnyy-protsess> (дата обращения 15.08.2019).

Nekrylova E. Methodological potential of use of a mobile application WeChat in teaching the Russian language to Chinese students

Summary. This article is devoted to the questions about the methodological possibilities of using information and computer technologies, in particular mobile telephony, in teaching Russian as a foreign language. Learning the Russian language in a non-linguistic environment has a number of difficulties for Chinese students who study Russian. To optimize the organization of the educational process and the intensification of all levels of educational activity, the use of mobile electronic devices as learning tools is possible and even necessary. Smartphones can no longer be deleted from the life of modern youth: they are always at hand. The lives of most students are not divided into online and offline. The methodological potential of mobile programs and applications in the study of Russian by Chinese students is quite large. Students receive information in the form familiar to them (through videos, articles, chats) and learn more willingly. In the work of this format, the individual psychological characteristics of Chinese students are taken into account, the educational activities of students are activated, which contributes to the conscious mastery of the language. Students more confidently manage their own education and beyond the audience. Using the most popular Chinese messenger WeChat as an example, the aim of article is analyze the most popular Chinese messenger WeChat as an example, the article discusses the methods of teaching the Russian language, which contribute to the formation and improvement of pronunciation and lexical and grammatical skills, as well as the development of skills of all types of foreign language speech activity of Chinese students and is an effective tool for independent work of a student under the guidance of a teacher.

Key words: information and computer technologies, Russian as a foreign language, WeChat.